

EUROPEAN UNION AGRICULTURAL POLICY IN THE CONTEXT ON UKRAINE'S ACCESSION TO THE EU

Igor Horobets*

Andrii Martynov**

Abstract

The article analyzes the problem of the influence of the common agricultural policy of the European Union on the process of negotiations on Ukraine's accession to the EU. The purpose of the article is to study the influence of the common agricultural policy of the EU on the negotiations on Ukraine's accession. **The methodology** is based on the structural-functional method, the systemic method, the retrospective method, the comparative and descriptive methods. The structural-functional method made it possible to analyze the features of the interaction of the institutions of the European Union and Ukraine. The systemic method contributed to the consideration of this problem in the general context of the development of the process of European integration. The retrospective method was used to understand the background of the common agricultural policy of the European Union. The comparative and descriptive methods made it possible to highlight the common and distinctive features of the agricultural policy of Ukraine and the European Union.

Scientific novelty of the article. The current state of the agricultural policy of the European Union is highlighted. The impact of the Russian-Ukrainian war on the evolution of the agricultural sector of the Ukrainian economy is shown. The consequence of this is the closure of individual farms and the priority development of agricultural holdings. At the new technological level, Ukrainian agriculture has actually returned to the tradition of latifundia. Significant differences in the development of agriculture in the countries of the European Union have been established. There are both large agricultural holdings and medium-sized family farms.

The conclusions note that the European Union is not ready to subsidize Ukrainian agricultural holdings. The option of merging large Ukrainian agricultural holdings and European agricultural holdings is hardly possible, given the antitrust policy of the European Union. It is important to determine the strategy for implementing Ukraine's agricultural policy before accession negotiations. A radical position is almost associated with the rejection of claims to agricultural subsidies.

Keywords: European Union, common agricultural policy, accession negotiations, Ukraine

* candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of World History, International Relations and Methodology of Historical Research, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine. E-mail: gorobech.igor@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2416-7898>

** Dr. Habil (History), Professor Department of international relation and foreign politics of Ukraine of Institute of History of Ukraine, National Academy of science of Ukraine, Kyiv, Ukraine. E-mail: martynov.andriy15@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9802-5980>

АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ВСТУП УКРАЇНИ В ЄС

Ігор Горобець*
Андрій Мартинов**

Анотація

В статті проаналізована проблема впливу спільної сільськогосподарської політики Європейського Союзу на процес переговорів про вступ України в ЄС. **Мета статті** полягає в дослідженні впливу спільної сільськогосподарської політики ЄС на переговори про вступ України. **Методологія** ґрунтується на структурно-функціональному методі, системному методі, ретроспективному методі, компаративному та описовому методах. Структурно-функціональний метод дав можливість проаналізувати особливості взаємодії інститутів Європейського Союзу і України. Системний метод сприяв розгляду цієї проблеми в загальному контексті розвитку процесу європейської інтеграції. Ретроспективний метод був використаний з метою розуміння бекграунду спільної аграрної політики Європейського Союзу. Компаративний та описовий методи дали можливість висвітлити спільні і відмінні риси аграрної політики України і Європейського Союзу.

Наукова новизна статті. Висвітлено актуальний стан аграрної політики Європейського Союзу. Показано вплив російсько-української війни на еволюцію сільськогосподарського сектору економіки України. Наслідком цього є згортання індивідуальних фермерських господарств та пріоритетний розвиток аграрних холдингів. На новому технологічному рівні сільське господарство України фактично повернулось до традиції фільварків та латифундій. Встановлено суттєві відмінності у розвитку сільського господарства в країнах Європейського Союзу. Наявні як великі аграрні холдинги так і середні родинні фермерські господарства.

У **висновках** зазначається, що Європейський Союз не готовий субсидіювати українські аграрні холдинги. Варіант злиття великих українських аграрних холдингів і європейських аграрних холдингів навряд чи можливий, зважаючи на антимонопольну політику Європейського Союзу. Важливо визначитись із стратегією імплементації аграрної політики України до переговорів щодо вступу. Радикальна позиція пов'язана ледь не з відмовою від претензій на аграрні субсидії.

Ключові слова: Європейський Союз, спільна сільськогосподарська політика, переговори про вступ, Україна

Цитування: Горобець, І., & Мартинов, А. (2026). Аграрна політика Європейського Союзу у контексті переговорів про вступ України в ЄС. *Консенсус*, 3, 213–222.

<https://doi.org/10.3110/consensus/2026-03/213-222>

URL: <https://www.konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/240>

* кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, Україна. E-mail: gorobech.igor@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2416-7898>

** доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України, Інститут історії України НАН України, Київ, Україна. E-mail: martynov.andriy15@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9802-5980>

Постановка проблеми. Спільна сільськогосподарська політика Європейського Союзу є символом високої ціни переходу від аграрно-індустріальної економіки до постіндустріальної інформаційної економіки. Розвиток постіндустріальної економіки робить більш технологічним європейське аграрне виробництво в кластері його аграрних холдингів, мова йде, зокрема, про генно-модифіковану продукцію попри те, що Європейський Союз більше регулює цю сферу, ніж Сполучені Штати Америки. Чимало політиків на національному і на наднаціональному європейському рівнях добре розуміють, що аграрний сектор насамперед є складовою продовольчої безпеки та важливим фактором збереження робочих місць. Це особливо важливо за актуальних умов загального дисбалансу міжнародної системи та нових викликів європейській безпеці. Водночас аграрний сектор потребує більше субсидій, аби бути конкурентоспроможним із тим само військово-промисловим сектором, який за планом Європейської Комісії до 2030 р. має отримати значні інвестиції для відновлення оборонного потенціалу Європейського Союзу.

Чимало фермерів і аграріїв в країнах-членах Європейського Союзу є політичною базою для ультраправих популістів, які наполягають на «націоналізації» сільськогосподарської політики. Тому доволі складно погодити компромісний варіант реформування спільної сільськогосподарської політики, який би враховував різноспрямовані інтереси всіх суб'єктів європейської аграрної політики.

Український аграрний сектор стикається з аналогічними проблемами. Тобто Європейський Союз і Україна мають схожі структурні складнощі із розвитком сільського господарства, що ускладнює погодження інтересів в процесі переговорів про вступ України в ЄС. Ці проблеми стосуються як загальних питань (державні субсидії, підтримка інновацій, мита на імпорт аграрної продукції), так і секторальні ускладнення (виробництво зернових і масничних культур, молока і м'яса, птиці і яєць, меду, овочів і фруктів, застосування добрив і пестицидів тощо). Нагадаємо, що є приклад, коли протиріччя щодо визначення зон і квот рибальства зірвали переговори про вступ Ісландії до Європейського Союзу. Тому не дивно, що серед шести кластерів переговорного процесу аграрна політика посідає чільне місце, хоча й розведена по різних кластерах. Ці питання стосуються погоджень щодо доступу до Спільного ринку, щодо технічних стандартів і квот, щодо регулювання державних субсидій та інвестицій, щодо визначення якості продукції тощо.

Мета статті полягає в дослідженні впливу спільної сільськогосподарської політики Європейського Союзу на переговори про вступ України.

Цілі статті обумовлені розглядом особливостей еволюції спільної сільськогосподарської політики Європейського Союзу і аграрної політики України з точки зору процесу переговорів про вступ до ЄС. Ми аналізуємо це питання як історичний феномен, а не як складові «деталі» національної української або європейської аграрної історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Представник історичної школи Анналів Ф. Бродель детально проаналізував становлення капіталізму в Європі 15-

18 ст. На думку цього автора, після епідемії чуми в Європі 1347-1349 рр. по мірі відновлення економіки зростав попит на аграрну продукцію¹. Внаслідок цього в Східній Європі спостерігався феномен повторного покріпачення сільськогосподарського населення, розвиток великих латифундій фільварків у Речі Посполитій, які належали на Волині князям Острозьким, на Полтавщині та Лівобережжі князям Вишневецьким, на Поділлі та Правобережжі Потоцьким та Любомирським. Як слушно зазначає С.Плохій, заселення степових околиць України було спільним проєктом волинських князів і дніпровських козаків, що також мало розширити площі аграрного виробництва та убезпечити їх від кочової загрози². Символом системної соціально-політичної кризи організації аграрного виробництва стали козацькі повстання 1637-1638 рр., які були прологом до Хмельниччини. Руїна, яка настала після поразки повстання територіально розколола Україну та знову змінила її аграрну історію.

До трьох поділів Польщі наприкінці 18 ст. Правобережна Україна залишилась у складі Речі Посполитій. Лівобережна Україна за Катерини Другої втратила автономію та зіштовхнулось із кріпацтвом. Тільки після 1861 р. було скасовано кріпацтво на Лівобережній Україні. Саме українське село формувало стартові культурні можливості для розвитку модерної української нації у другій половині 19 – початку 20 ст.³. Однак еволюційний шлях розвитку аграрного сектору зіштовхнувся з кризою технічної модернізації та політичними перешкодами. Відповіддю на ці тенденції була революція 1917 р., яка започаткувала чергові експерименти із сільським господарством. Період 1920-х – 1930-х рр. і Друга світова війна завдали потужного удару по українському аграрному сектору. Ця історична травма знищила соціокультурний досвід приватного господарювання на селі.

Західна Європа не знала таких експериментів як створення колективних господарств. У другій половині 20 ст. структурні і соціокультурні відмінності між аграрним сектором України і Європи стали ще більшими. Країни Європейських Економічних Співтовариств запровадили спільну аграрну політику. Прорадянська Східна Європа переважно не знала масштабних експериментів із колгоспами. Наглядний приклад цього Польща, хоча й були такі винятки як Болгарія і Румунія. Цей бекграунд визначає становище цих країн у спільній сільськогосподарській політиці ЄС.

Масовий розвиток індустріалізації стимулював урбанізацію та перетік робочої сили із села в міста. Глобалізація створила світ розвиненого транспорту й фінансів, легкодоступних харчів та енергії. Все це забезпечувалось завдяки військовій потузі США, які підтримували глобальну безпеку, без чого неможлива глобальна ліберальна торгівля. Деглобалізація є віддзеркаленням кризи світової та європейської систем

¹ Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. К., 1995. С. 139.

² Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. С. 116.

³ Гирич І. Як Україна ставала українською. Громадсько-політичне життя на підросійській Україні. 19 – початку 20 століть. К., 2024. С. 159.

безпеки, також є наслідком глобальної енергетичної кризи, що створює ризики голоду. Ці фактори повертають сільське господарство у центр економічної політики і безпеки.

Донедавна аграрний сектор не вважався роботою з високою додатною вартістю, адже тільки такі робочі місця забезпечують не тільки вищу заробітну плату, а й швидший розвиток технологій та накопичення капіталу й на додаток більшу базу для податків. Зростання продуктивності праці в аграрному секторі країн Європейського Союзу до початку 21 ст. створювало проблему перевиробництва продуктів харчування. Однак турбулентний початок 21 ст. змінив ситуацію. Наприклад, війна Ізраїлю і США в Ірані (з 28 лютого 2026 р.) стимулювала суттєве зростання цін на дизельне паливо і добрива як наслідок енергетичної кризи. Зазначена тенденція є довготривалою, що обумовлює потребу збільшення цільових аграрних субсидій в ЄС для існуючих аграрних холдингів і фермерів. Принаймні бюджет ЄС на період до 2029 р. не передбачає коштів для новачків ЄС. Тим паче, що понад три десятиліття після 1991 р. аграрний сектор України перебуває в стані перманентних перетворень.

Реформування аграрного сектору України відбулося суперечливо. Розпуск колгоспів не супроводжувався визначенням чіткої стратегії розвитку сільського господарства. З точки зору відродження української ідентичності важливим вважалося створення родинних фермерських господарств. Але не всі такі форми господарювання вижили. Одночасно відбувався поступовий процес купівлі сільськогосподарських земель великими аграрними холдингами. Це було легалізовано після прийняття закону 2020 р. про обіг земель сільськогосподарського призначення.

Потужним ударом по українському аграрному сектору стала російсько-українська війна 2022–2026 рр. Мобілізація та руйнація інфраструктури, втрата суттєвих сільськогосподарських угідь в Донецькій, Луганській, Запорізькій, Херсонській областях, обмежені державні субсидії аграрному виробництву привели до банкрутства чимало фермерських господарств. Натомість зростали потужності українських аграрних холдингів, які стали ядром цього сектору національної економіки.

Вище наведені тенденції співіснують із глобальною кризою аграрного виробництва. Зростання кількості населення перекреслило наслідки «зеленої революції» 1960–х – 1970–х рр. Продуктивність виробництва продуктів харчування не встигає за попитом. Все це накладається на вади регулювання сільськогосподарського виробництва. Всесвітня продовольча організація ООН надає гуманітарну допомогу переміщеним внаслідок війни громадянам України⁴.

Американський геополітичний стратег П. Зейган, аналізуючи процес деглобалізації сучасного світу, суттєву увагу приділив глобальній кризі сільського господарства. Серед причин актуалізації цього небезпечного явища згаданий автор називає технологічні, фінансові кризи, загальну політичну дестабілізацію та

⁴ Всесвітня продовольча організація ООН. URL: <https://ukraine.un.org/uk/259787->

проблеми з транспортом. Звуження масового раціону харчування пов'язують із проблемами виробництва кукурудзи, сої, пшениці, м'яса⁵. В нульові роки 21 ст. чимало продуктів харчування стали сировиною для виробництва біологічного палива. Це спровокувало додатковий дисбаланс між виробництвом продуктів та їхнім споживанням, що стимулювало інфляцію цін на аграрну продукцію. Соціально-політична ціна цього наглядно була продемонстрована під час подій Арабської весни 2011–2012 рр. Перебої з постачанням зерна і масла в Єгипет дали тоді старт революційним подіям, які змінили Близький Схід⁶.

Сільське господарство одночасно зіштовхнулося з проблемою глобального потепління. Внаслідок цього Європейський Союз поєднав спільну аграрну політику з політикою сталого розвитку. Однак коштів на все, як зазвичай, не вистачає. Це є стратегічним викликом для Євросоюзу і для України. Наприклад, П. Зейган нагадав, що Сполучені Штати апіорі мають конкурентні переваги в аграрному секторі над усіма іншими державами. Великий Середній Захід США має понад 500 тисяч квадратних кілометрів найродючіших у світі сільськогосподарських угідь – це майже 90% території України. Ґрунти Середнього Заходу повні поживних речовин прерій. Ця територія розташована в помірному кліматичному поясі. Зима винищує комах, що не дає шкідникам занадто активно розмножуватися, обмежує витрати на пестициди й щороку дає змогу ґрунтам вбирати результати розкладання органіки та відновлюватися, знижуючи потребу в добривах. Загалом впродовж року тут буває достатньо опадів, включно зі снігом взимку, забезпечуючи необхідну вологість ґрунту⁷. Такі сприятливі географічні умови аграрного виробництва інспірують протиріччя в аграрному секторі між США та Європейським Союзом. Адже рівень американських субсидій своїм фермерам є більшим за пільги фермерам країн ЄС⁸.

Відомі вітчизняні дослідники історії процесу європейської інтеграції В.В. Копійка і Т.І. Шинкаренко дослідили аграрну політику ЄС у контексті інших спільних політик Європейського Союзу⁹. На початку 21 ст. спільна аграрна політика ЄС була тісно пов'язана із екологічною і кліматичною політикою. Це дало можливість збільшити обсяги фінансування аграрних субсидій¹⁰. Однак ситуація змінилась під впливом російсько-української війни, коли ЄС почав переглядати обсяги фінансування «екологічного переходу»¹¹. Вітчизняні дослідники Т. Зінчук і

⁵ Зейган П. Кінець світу це лише початок. Картографування краху глобалізації. К., 2025. С. 553.

⁶ Богомолів О. Дискурс арабської весни: когнітивно-семантичний та комунікативно-функціональний аспекти. К., 2019. С. 41.

⁷ Зейган П. Кінець світу це лише початок. Картографування краху глобалізації. К., 2025. С. 49.

⁸ Пільги та субсидії: як працює державна підтримка фермерів у світі. URL: <https://landlord.ua/news/pilhy-ta-subsydii-iak-pratsiuie-derzhavna-pidtrymka-fermeriv-u-sviti/>

⁹ Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування. К., 2012. С. 419.

¹⁰ Спільна аграрна політика ЄС – законодавче регулювання та зв'язок з екологічною і кліматичною політикою ЄС. URL: https://www.dossier.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/CAP_lawclimate_UA.pdf

¹¹ Пашер Петер. Засади європейської аграрної політики. URL: https://agrarausbildung-ukraine.net/wp-content/uploads/2025/03/Grundzuege-der-Europaeischen-Agrarpolitik-Februar-2025_UA.pdf

Н. Куцмус показали, що динамічні зміни, які відбулися в Європі під впливом російсько-української війни зробили амбіції спільної аграрної політики ЄС не зовсім відповідними цілям сталого розвитку¹². На думку Л. Старікової, війна ускладнила процес адаптації національного законодавства України до спільної аграрної політики ЄС¹³. Символом цього стали періодичні протести фермерів Польщі, Болгарії, Румунії проти дешевого українського аграрного експорту.

С. Кваша і В. Вакуленко наголосили на важливості врахування досвіду адаптації аграрної політики до імперативів ЄС країнами, які стали членами ЄС в 2004 і 2007 рр.¹⁴ Але зазначений процес також ускладнений структурними відмінностями в організації аграрного виробництва та масштабом сільськогосподарського сектору України, який є набагато більшим за аграрне виробництво цих країн.

Навіть за умов війни, на думку Н. Трусової, існують можливості для залучення іноземних інвестицій у аграрний сектор України¹⁵. Але ключовою перешкодою залишаються ризики, які перманентно продукує російсько-українська війна. Огляд публікацій демонструє наявність різних стратегій і практик адаптації аграрного сектору України до імперативів спільної сільськогосподарської політики Європейського Союзу. Далі стисло розглянемо цей процес з точки зору цілей нашої статті.

Виклад основного матеріалу. Спільна сільськогосподарська політика Євросоюзу традиційно є предметом конфліктів між країнами-членами ЄС. За майже п'ять десятиліть існування цієї політики яких тільки торговельних конфліктів між країнами не було. Фермери різних країн ЄС регулярно протестували в Брюсселі та в національних столицях. Знаходження компромісів кожного разу збільшувало кошторис обслуговування потреб спільної сільськогосподарської політики ЄС.

Спільні аграрні фонди можна порівнювати хіба що з рівнем фінансування оборонної та спільної зовнішньої політики. Суб'єктів аграрної політики (Європейську комісію, профільні національні міністерства) звинувачують у надмірному бюрократизмі. На початку 1990-х рр. Європейський Союз готувався до запровадження спільної грошової одиниці. Заради цього треба було мати бездефіцитні бюджети. Тому закупівля сільськогосподарської продукції за високими цінами ставала додатковим тягарем. 23 червня 2003 р. було прийнято рішення про перехід з 1 січня 2005 р. на єдину дотацію, розраховану на базі показників 2000–2002 рр.

¹² Зінчук Т.О., Куцмус Н.М. Спільна аграрна політика ЄС на 2023–2027 рр.: амбіції і релевантність цілям сталого розвитку. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/954/2023-11-4>

¹³ Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства) URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf

¹⁴ Кваша С.М., Вакуленко В.Л. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: довід та перспективи для України. URL: https://intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_4/4.pdf

¹⁵ Трусова Н.В. Залучення іноземних інвестицій в агробізнес на засадах ESG інтеграції. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнічного університету*. URL: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/zbirnyk/article/view/1007>

Надання єдиної виплати обумовлювалося певними екологічними вимогами: фермер мав дотримуватися європейських стандартів щодо збереження природи, безпеки продуктів, здоров'я тварин, а також підтримувати землю в належному стані. У випадку невиконання цих вимог передбачалося скорочення компенсаційної виплати. В реальності з 2005 р. до 2013 р. компенсації зросли з 3% до 5%. Додаткова допомога в розмірі 45 євро на гектар оранки надавалося тим, хто вирощував зерно для виробництва палива¹⁶.

Після розширень ЄС 2004 і 2007 рр. найбільший рівень субсидій мали фермери Польщі і Франції. Після 2013 р. критичне ставлення до дорогої спільної аграрної політики змінилося усвідомленням її необхідності для продовольчої безпеки ЄС і його активної участі у розв'язанні світової продовольчої проблеми. Внаслідок цього було визначено стратегію спільної аграрної політики: 1) забезпечення регіональної продовольчої безпеки, 2) стійке управління природними ресурсами і боротьба зі змінами клімату, 3) збалансований розвиток територій.

В Європейському Союзі склалася диференційована система спеціалізації в аграрному виробництві. Франція спеціалізується на виробництві зернових, вин, молочної продукції. Італія і Іспанія виробляють вино, оливки, овочі. Німеччина спеціалізується на тваринництві, зернових, ріпаку. Польща вирощує курятину, яблука, картоплю, виробляє молочну продукцію. Структура власності на землю в країнах ЄС також різна: від сімейних фермерських господарств до латифундій. Найбільші європейські аграрні холдинги нових країн-членів Європейського Союзу: Румунія «Holde Agri Invest» володіє 16 тис. га; Чехія «Agrofert» контролює 22 тис. га (нагадаємо, що чеський прем'єр-міністр з 2026 р. А. Бабіш накопичив свої капітали на аграрному виробництві); Польща «Top Farms Group» володіє 23 тис. га; Литва «Auga Group» має 38 тис. га; Естонія «Estonia Farmid» використовує 16 тис. га¹⁷. Всі разом вони володіють меншою кількістю землі, ніж середній аграрний холдинг в Україні, де концентрація землі в руках аграрних олігархів набагато більша. До позитивних моментів латифундій належать: ефективність та інтенсивність виробництва, залучення капіталів для розвитку великих аграрних проєктів, орієнтація на експорт. До негативних факторів можна віднести: поширення соціальної нерівності, збільшення кількості безземельних селян, розвиток сільськогосподарських монокультур і виснаження ґрунтів, корупційні практики і значний політичний вплив аграрних олігархів. Російсько-українська війна послабила позиції олігархів довоєнної епохи, але зміцнила позиції нових олігархів, включно з аграрними.

Найбільші аграрні холдинги України: «Kernel» (Андрій Веревський) володіє 550 тис. га землі, спеціалізується на соняшниковій олії, зерні; «Миронівський хлібопродукт» (Юрій Косюк) володіє 370 тис. га землі, виробляє курятину;

¹⁶ Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування. К., 2012. С. 507.

¹⁷ Від сімейних ферм до латифундистів з понад 50 тис. га. URL: <https://latifundist.com/spetsproekt/1172-vid-simejnih-ferm-do-latifundistiv-iz-ponad-50-tis-ga-yak-zminuyetsya-yevropejske-agro-i-shcho-chekaye-na-ukrayinski-holdingi-v-razi-uspishnoyi-yevrointegratsiyi>

«UkrLandFarming» (Олег Бахматюк) володіє 570 тис. га землі, виробляє яйця і зернові культури; «Астарта» (Віктор Іванчик) володіє 250 тис. га землі, спеціалізується на цукрі, сої, зерні; «Нібулон» вирощує зерно; Агротрейд виробляє зерно¹⁸. Топ-10 агрохолдингів володіють 31% землі головним чином в Полтавській, Вінницькій, Черкаській, Сумській, Кіровоградській, Дніпропетровській областях.

Європейський Союз не готовий субсидіювати українські аграрні холдинги. Варіант злиття великих українських аграрних холдингів і європейських аграрних холдингів навряд чи можливий, зважаючи на антимонопольну політику Європейського Союзу. Зрозуміло, що вступ України в Європейський Союз неможливий без радикальної реформи спільної сільськогосподарської політики ЄС. Технічно це неможливо зробити до 2029 р., адже бюджет ЄС до того часу вже «розрахований». Також існує чимало політичних перешкод для такого реформування, зважаючи на потужні лобістські можливості європейських аграріїв на національному та європейському рівнях.

Висновки. Аграрна політика України має довготривалу історичну травму, стимульовану всією складністю українського минулого. Українські чорноземи традиційно були об'єктом зазіхань різних світових потуг. Фактор цих ґрунтів мав чимале значення для мотивації учасників Першої світової війни і Другої світової війни. В 21 ст. український аграрний сектор залишається важливим постачальником продовольства для багатьох країн Європейського Союзу, зокрема, Німеччини, а також країн Глобального Півдня, включно з Індією, Єгиптом, Китаєм тощо.

Важливо визначитись із стратегією імплементації аграрної політики України до переговорів щодо вступу. Радикальна позиція пов'язана ледь не з відмовою від претензій на аграрні субсидії. Але це може поставити українських аграріїв у апіорі не вигідне становище порівняно з їхніми європейськими конкурентами. Більш реально виглядає середньостроковий перехідний період, впродовж якого має відбутись обопільна адаптація аграрних секторів України та Європейського Союзу.

REFERENCES

- Bogomolov, O. (2019). Diskurs arabskoj vesny: kognitivno-semantycznyj ta komunikatyvno-funkcionalnyj aspekty [The discourse of the Arab Spring: cognitive-semantic and communicative-functional aspects.] K., 445 p. [in Ukrainian].
- Brodel, F. (1995). Materialna zivilizacija, ekonomika i kapitalizm [Material civilization, economics and capitalism] K., 505 p. [in Ukrainian].
- Girich, I. (2024). Yak Ukraina stavala ukrainskoj [How Ukraine became Ukrainian. Public and political life in sub-Russian Ukraine. 19th – early 20th centuries] K., 300 p. [in Ukrainian].
- Zeigan, P. (2025). Kinez switu tche lysche pochatok [The End of the World is Only the Beginning. Mapping the Collapse of Globalization] K., 592 p. [in Ukrainian].
- Zinchuk, T., Kuzmus, N. (2023). Spilna agrarna politika EU na 2023-2027: ambizii i relevantnist tchiliam stalogo roswitku [The EU Common Agricultural Policy for 2023-2027: ambitions and relevance to the Sustainable Development Goals]. Retrieved from: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/954/2023-11-4> [in Ukrainian].

¹⁸ Агрохолдинги України. URL: <https://tripoli.land.ua/agrokholdingi-ukrainy>

- Kwascha, S., Wakulenko, V. (2023). Spilna agrarna politika EU: dosvid ta perspektyvi dlia Ukrainy [Common Agricultural Policy of the European Union: Evidence and Prospects for Ukraine]. Retrieved from: https://intellect21.nuft.org.ua/journal/2023/2023_4/4.pdf [in Ukrainian].
- Kopiyka, W., Schinkarenko, T. (2012). EU: istoria i zasady funkcionuwania. [The European Union: history and principles of functioning] K., 579 p. [in Ukrainian].
- Starikova, L. (2023). Spilna agrarna politika EU i zavdania Ukrainy v kontesti evrointegrazii [The EU's Common Agricultural Policy and Ukraine's Tasks in the Context of European Integration (Plan for Approximation of Policies and Harmonization of Legislation)]. Retrieved from: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_C_AP-UA.pdf [in Ukrainian].
- Trusava, N. (2025). Zaluchenia inozemnykh investyziy v agrobisnes na zasadach ESG integrazii [Attracting foreign investment into agribusiness based on ESG integration. Collection of scientific papers of the Tavria State Agrotechnical University]. Retrieved from: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/zbirnyk/article/view/1007> [in Ukrainian].
- Pascher, P. (2025). Zasady evropeiskoi agrarnoi politiki [Principles of European agricultural policy]. Retrieved from: <https://agrarausbildung-ukraine.net/wp-content/uploads/2025/03/Grundzuege-der-Europaeischen-Agrarpolitik-Februar-2025-UA.pdf> [in Ukrainian].
- Plokhii, S. (2016). Brama Evropy. Istoria Ukrainy vid skifskikh voen do nesalezhnosti [The Gate of Europe. History of Ukraine from the Scythian Wars to Independence] K., 450 p. [in Ukrainian].

Отримано 20.06.2026

Отримано в доопрацьованому вигляді 02.08.2026

Прийнято до друку 15.08.2026

Submitted 20.06.2026

Received in revised form 02.08.2026

Accepted for publication 15.08.2026